

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3168/2015. (VII. 24.) AB VÉGZÉSE**alkotmányjogi panasz visszautasításáról**

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény 10. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény a továbbiakban: Tv.) 10. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kéri az Alkotmánybíróságtól.
- [2] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát elsődlegesen az Alaptörvény II. cikkében biztosított emberi méltósághoz való jogának sérelmére alapítja.
- [3] Az indítványozó előadja, hogy élettársával 2008-ban saját lakás vásárlása céljából önerő nélküli, teljes finanszírozású deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egy pénzügyi intézménnyel. Kifejti, hogy az akkori hitelezési környezet, valamint a pénzügyi intézmények hirdetései, tájékoztatása alapján döntöttek a kedvezőnek tűnő deviza alapú kölcsönszerződés megkötése mellett. Rámutat, hogy tartozásának a Tv. következtében forintosított mértéke is jelentősen meghaladja a szerződés tárgyaként eredetileg meghatározott összeget.
- [4] Az indítványozó álláspontja szerint a deviza alapú kölcsönszerződésében a hitel devizában meghatározott összegének a Tv. 10. §-a szerinti forintosítása következtében az árfolyamváltozás terhe korlátozás nélkül rá mint kiszolgáltattat adósra hárul. Az indítványozó az általa feltételezett jogalkotói szándék elemzésével összefüggésben hangsúlyozza, hogy az érintett szerződésekbe történő beavatkozást azért látja szükségesnek, mert már a szerződéskötés pillanatában is fennállt a felek közötti aszimmetria.

- [5] Az indítványozó szerint – az előzőek figyelembevételével – a Tv. támadott rendelkezése sérti az emberi méltósághoz való jogát, mert annak elfogadásával a jogalkotó eleve kiszolgáltatott helyzetét súlyosbította, továbbá korlátozta cselekvési szabadságát, döntési autonómiáját. A megsemmisíteni kért rendelkezés továbbá azért is alaptörvény-ellenes, mert annak hatálybalépésével nem tudja megőrizni az emberhez méltó életkörülményeit, amelynek következtében eszközé, tárgyává válik. Kiemeli, hogy a jogalkotó kötelessége olyan szabályozás megalkotása, amely figyelembe veszi az érintettek emberi méltósághoz való jogának tiszteletben tartását.
- [6] Ezt követően az indítványozó amellett érvel, hogy a Tv. 10. §-a sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát.
- [7] Álláspontja szerint a Tv. 10. §-ának elfogadásával a jogalkotó állást foglal a deviza alapú kölcsönszerződésekkel összefüggésben felmerülő árfolyamváltozás megtételében. Kifejti, hogy a jogalkotó olyan törvényi védelmet állít fel, amely a szerint a pénzügyi intézmények a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések tekintetében megfelelően eleget tettek tájékoztatási kötelezettségeiknek, továbbá a jogalkotó feltételezi azt is, hogy a fogyasztók megfelelően tájékozottak voltak a szerződések megkötésének idején. Az indítványozó hangsúlyozza, hogy a támadott jogszabályi rendelkezés elzárja az adóst attól, hogy független, pártatlan bíróság előtt nyilatkozhasson a szerződéskötés körülményeiről és tájékozottságáról.
- [8] Az indítványozó lényegesnek tartja, hogy bíróság állapítsa meg azt is, hogy az árfolyamváltozás miatt ténylegesen terheli-e teljesítési kötelezettség a pénzügyi intézmény felé.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a alapján megvizsgálta, hogy a panasz a befogadhatóság feltételeinek eleget tesz-e. Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz *formai* feltételeknek való megfelelését vizsgálta meg.
- [10] Az Alkotmánybíróság e körben áttekintette, hogy az indítvány határidőben érkezett-e [Abtv. 30. §], illetve, hogy az indítványozó kérelme eleget tesz-e az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt határozott kérelem törvényi követelményeinek.
- [11] 2.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében alkotmányjogi panaszt az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés hatálybalépésétől számított száznyolcvan napon belül lehet írásban előterjeszteni.

- [12] A Tv.-nek az alkotmányjogi panasszal támadott 10. §-a – a Tv. 20. § (2) bekezdése alapján – 2015. február 1-jén lépett hatályba, az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2015. május 30-án, tehát határidőben adta postára.
- [13] 2.2. Az indítványozó kérelme megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelem elemeinek, mivel megjelöli azt a törvényi rendelkezést [Abtv. 26. § (2) bekezdése], amely az Alkotmánybíróság hatáskörét megállapítja, kifejti az indítvány benyújtásának indokait, hivatkozik megsérteni vélt, az Alaptörvényben biztosított jogaira, kifejti indokolást alapjogsértelme tekintetében, illetve kifejezett kérelmet is előterjeszt a támadott jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére.
- [14] 3. Az Alkotmánybíróság ezért a formai követelményeknek való megfelelés vizsgálatát követően – az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján – az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt *tartalmi* feltételeit, különösen az Abtv. 26–27. §-ai szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29–31. §-ai szerinti feltételeket vizsgálta.
- [15] 3.1. Az Alkotmánybíróság először az indítványozó érintettségét, illetve azt tekintette át, hogy jogorvoslati lehetőségeit kimerítette-e, vagy az számára biztosítva volt-e.
- [16] Az érintettség kérdésével összefüggésben az Alkotmánybíróság korábban kimondta, hogy „[a]z Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz az absztrakt utólagos normakontrollt felváltó speciális eljárás-fajta, mely személyes érintettséget feltételez. A panaszra tehát a jogszabály alkalmazása vagy hatályosulása ad okot, azonban úgy, hogy konkrét (bírószági) eljárás nem folyt/folyik az ügyben.” {3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [42]}
- [17] A támadott jogszabályi rendelkezés a pénzügyi intézmények számára ír elő kötelezettséget, amely szerint kötelesek – a Tv.-ben meghatározott fordulónappal – a deviza, vagy deviza alapú jelzálog-kölcsön szerződésekben devizában meghatározott, a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény szerinti elszámolásnak megfelelő tartozás összegét forintkövetelésre átváltani.
- [18] A Tv. 10. §-a tehát kifejezetten a pénzügyi intézmények részére állapít meg kötelezettséget a deviza és deviza alapú jelzálogkölcsön-szerződések módosítására. A rendelkezés közvetlen, más állami szerv közbejötté nélkül keletkezett

kötelezettséget, ezért megállapítható, hogy azzal szemben a jogorvoslat lehetősége nincs biztosítva. A pénzügyi intézményeket terhelő módosítás ugyanakkor szükségszerűen kihat a fogyasztókra, mint szerződő felekre is. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszhoz csatolt dokumentumok alapján megállapíthatóan érintett, mivel olyan fennálló, deviza alapú kölcsönszerződés alanya, amely a Tv. 10. §-a hatálya alá tartozik. Mindezekre tekintettel az indítványozónak lehetősége van az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz előterjesztésére, mivel egyfelől a támadott rendelkezés hatályosulásával – annak ellenére, hogy nem ő a norma címzettje – közvetlenül érintett, másfelől számára nem áll rendelkezésre semmiféle jogorvoslati lehetőség.

- [19] 3.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta meg, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasa megfelel-e az Abtv. 29. §-ában foglaltaknak, tehát – jelen esetben – felvet-e alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Alaptörvény II. cikkében, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított jogának sérelmére alapította.
- [20] Az indítványozó az Alaptörvény II. cikkében biztosított emberi méltóságghoz való jogának sérelmével összefüggésben hangsúlyosan arra hivatkozott, hogy a Tv. hatálybalépésével az árfolyamkockázat viselése következtében kialakult helyzete súlyosabbá vált, a Tv. szerinte legitimálja az árfolyamkockázat alkalmazását, cselekvési szabadságát pedig elvonja.
- [21] Az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy a Tv. támadott rendelkezése a pénzügyi intézmények számára írja elő, hogy a Tv. hatálya alá tartozó szerződések alapján fennálló, devizában nyilvántartott követelést a Tv. szerinti módon forintkövetelésre váltsák át. Az indítványozó lényegi érvelésével szemben – amelyben az árfolyamkockázat eleve megengedhetőségét kérdőjelezte meg – a Tv. 10. §-a nem rendelkezik az árfolyamkockázat alkalmazásának jogosságáról vagy jogszerűtlenségéről, csupán azt írja elő, hogy az érintett szerződések adósainak teljesítési kötelezettségét a pénzügyi intézmény ezután forintban tartja nyilván, azt az adós forintban teljesíti.
- [22] A Tv. általános indokolása szerint: „[a] lakossági devizaalapú és deviza hitelállomány forintosítása össztársadalmi érdek: egyrészt megszünteti a lakossági jelzálog-hitelszerződésekben a hiteladósokat egyoldalúan terhelő devizaárfolyam-kockázatot, másfelől elősegíti az ország pénzügyi közvetítőrendszerének stabilitását.”, illetve: „[a] természetes személy hiteladósok helyzetének rendezése érdekében a jogalkotó célul tűzi ki [...] a fogyasztók számára kockázatos devizahitelek, illetve a devizaalapú hitelek kivezetését”. A Tv. támadott, 10. §-ához fűzött részletes indokolás rámutat, hogy „[a] törvény

kiemelt rendelkezése egyes szerződések esetében a fogyasztóknak az árfolyamkockázat alóli mentesítse”. Mindezekre tekintettel a jogalkotói szándék egyértelműen a deviza, illetve deviza alapú kölcsönszerződések vonatkozásában a kialakult helyzet fogyasztóvédelmi szempontú kezelése, orvoslása volt.

- [23] Az indítványozó kérelme közvetetten arra irányul, hogy a jogalkotó olyan jogszabályt fogadjon el, amely visszaható hatállyal jogellenessé minősíti az árfolyamkockázat alkalmazását. Az Alkotmánybíróság a 3048/2013. (II. 28.) AB határozatában kimondta, hogy: „[a] jogalkotó hatáskörébe tartozó kérdés (tehát) dönteni arról, hogy a devizahitelesek megsegítésére beavatkozik-e a magánjogi viszonyokba és az is, hogy ezt milyen feltételekkel teszi.” (Indokolás [50]) Az Alkotmánybíróság a 8/2014. (III. 20.) AB határozat Indokolás [90]–[91] pontjaiban korábbi gyakorlatát fenntartva meghatározta, hogy a jogalkotónak mikor, milyen feltételek mellett van lehetősége tartós magánjogi jogviszonyok jogszabállyal történő alakítására. Mindezekkel összefüggésben megállapítható, hogy egyfelől az Alaptörvény egyetlen rendelkezéséből sem következik a jogalkotónak olyan normaalkotási kötelezettsége, amely az árfolyamkockázat jogellenessé minősítésére irányul, másfelől – amennyiben mégis születne ilyen tartalmú jogszabály – az árfolyamkockázat viselése mint szerződéses elem törvényi módosítása csakis az Alaptörvénynek megfelelő, az Alkotmánybíróság fenti határozataiban értelmezett módon történhet. Az Alkotmánybíróság azt is megjegyzi, hogy az indítványozó kérelme tartalmilag jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapítására irányul, amelynek indítványozására azonban – figyelemmel az Abtv. 46. § (1) bekezdésére – nem jogosult.
- [24] Az Alkotmánybíróság az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggő kérelmével kapcsolatban a következőkre mutat rá. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének átfogó értelmezése kapcsán elvi érveléssel kimondta, hogy „[a]z Alaptörvénynek ez a rendelkezése egyrészt magában foglalja – általában véve – a bírósághoz fordulás jogát, másrészt eljárási garanciákat követel meg.” {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]} Az Alkotmánybíróság 8/2015. (IV. 17.) AB határozatában pedig, korábbi gyakorlatát fenntartva, összefoglaló jelleggel kimondta, hogy „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének értelmezésével nevesíthetők a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmát kitöltő ún. részjogosítványok. Ezek különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás tisztességessége, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és pártatlanság kívánalma, továbbá az ésszerű időn belüli elbírálás” (Indokolás [63]). Az Alkotmánybíróságnak

az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését értelmező, illetve az abban foglalt részjogosítványokat kibontó gyakorlatát figyelembe véve megállapítható, hogy a Tv.-nek az úgynevezett forintosítást előíró, az alkotmányjogi panasszal támasztott rendelkezése és a tiszteséges bírósági eljáráshoz való alkotmányos alapjog között nincs érdemi, közvetlen kapcsolat, alkotmányos összefüggés.

[25] 4. Az előzőekben foglaltakra tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kérelmében nem terjesztett elő olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely az alkotmányjogi panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná, ezért azt az Abtv. 29. §-a, illetve az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. július 13.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1584/2015.

